

Beretning fra Landsbyforum

Generalforsamling 2024

Sønderborg Landsbyforum

Indhold

1. Præsentation.....	3
2. VE-anlæg.....	3
3. Kommuneplanen.....	3
4. Landsbyforums deltagelse på Folkemødet på Bornholm.....	4
5. Temaaften om projekt og fondssøgning	5
6. Besøg fra Stevns	5
7. Fællesmøde med Landsbyer	5
8. Als-Fyn forbindelsen	5
9. Muldtoiletter	5
10. Gule veste/forårsrengøring.....	7
11. Fællesvarmeløsninger.....	8
12. LAG Sønderborg Aabenraa.....	8

1. Præsentation

Landsbyforums formål er at fremme dialog og samarbejde mellem landsbylaugene og være sparringspartner til Udvalget for Bæredygtighed og Landdistrikter. Landsbyforum blev oprettet i 2007 og har således eksisteret i 16 år. I dag er der registreret 37 landsbyer, som alle er med i vores fælles organisation.

Bestyrelsen består af Willy Sahl, formand, Henning Wendelboe, næstformand, Stefan S. Kirkegaard-Kronborg, kasserer, Angela Coriand og Ingebeth Clausen. Bestyrelsens arbejde udføres i tæt samarbejde med kommunens sekretariat for landdistrikter, dvs. Connie Mark Skovbjerg, landdistrikts- og LAG-kodinator og Carl Erik Maae, landsbyudvikler.

I det følgende berettes om årets gang i Landsbyforum.

2. VE-anlæg

Landsby forums vigtigste fokusområde i det forgangne år har været de kommende sol- og vindmølleparker. Klimaaftalen om mere grøn energi fra sol og vind af 12. december 2023 har som mål at firedoble den samlede elproduktion fra solenergi og landvind frem mod 2030.

Aftalepartierne har lagt vægt på, at naboer og lokalsamfund får del i gevinsterne, der via kompensation giver de berørte lokalområder et tydeligt udviklingsperspektiv. Man har derfor øget den grønne pulje med 150 pct.

Vi har været på studietur til Vintved ved Tønder, hvor vi så på vindmøller og hørte om borgerinddragelse.

Vi har fulgt op med henvendelser til byrådet om at sikre de berørte borgere medindflydelse

Der oprettes en grøn pulje hver gang et vedvarende energianlæg (VE-anlæg) tilsluttes elnettet. Opstilleren indbetaler et engangsbeløb relateret til anlæggets størrelse. Det er Sønderborg Kommune der skal administrere de grønne puljer. I efteråret blev der åbnet op puljen med ansøgninger fra Stevning på 1 mio. kr. Lysabild 0,92 mio. kr. og Sønderborg på 72.000 kr. I takt med at der etableres nye anlæg vil der komme nye puljer.

3. Kommuneplanen

Sønderborg kommune sendte den 21. juni 2023 forslaget til kommuneplanen i høring frem til den 6. september. De væsentligste områder vi beskæftigede os med, var forslaget om at udlægge 14 områder til VE anlæg. På sidste års Landsbytopmøde blev der afleveret et "juletræ" til borgmesteren med gode input til lokal indflydelse ved nye sol- og vindmølleparker. Økonomiudvalget har på mødet den 21. februar 2024 godkendt principper for kommende vedvarende energi projekter.

Det er muligt at følge processen gennem Klimaportalen [HER](#).

I kommuneplanen gøres der opmærksom på de statslige landsbypuljemidler og der gøres rede for hvad pengene kan bruges til. Sønderborg kommune har i indeværende år råderet på 3.2 mio. kr. Men der kræves en kommunal medfinansiering på 40 procent. Da der ikke

er afsat midler i budgettet, får vi ikke megen glæde af disse penge. Hvis ikke der afsættes penge til området vil vi i de kommende år opleve, at oprydning på nedslidte boliger i landområderne går i stå og dermed forringe mulighederne for at få folk til at flytte til landsbyerne. Vi har henvendt os til forvaltningen, men endnu ikke modtaget svar på om kommunens holdning til fremtidige midler fra landsbypuljemidlerne.

4. Landsbyforums deltagelse på Folkemødet på Bornholm

18 frivillige bestyrelsesmedlemmer deltog på Folkemødet 2023 og deltog i en debat med temaet:

Landsbyernes og lokalsamfundenes stemmer arbejder for større indflydelse på den grønne omstilling og lige adgang og rettigheder til energiforsyning baseret på kontekst-afhængige løsninger i landdistrikterne (modsat: once-size-fits-all). Det handler især om at skabe en bevægelse i retning af en grøn og "just transition". Det vil sige mod en udvikling, der sikrer fremtiden i landsbyerne og lokalsamfundene, hvor borgerne har lige adgang til den grønne omstilling i forhold til f.eks. borgere i større byområder. Social bæredygtighed er et grundvilkår for at kunne arbejde med denne dagsorden.

Vores stemmer må lyde højt og tydelig, når borgere og samfund skal levere input til politikerne vedrørende de lokale udfordringerne, så politikerne bedre kan forstå og handle derefter.

Se mere [HER](#)

5. Temaaften om projekt og fondssøgning

Den 24. august afholdte vi temaaften på Naturcenter i samarbejde med Udvalget for Bæredygtighed og Landdistrikter samt LAG Sønderborg Aabenraa. Her var der gode muligheder for at få inspiration og gode råd til hvordan man søger fondsmidler til gode projekter, men også muligheder for at få en snak med LAG folk om mulighederne for at søge støtte fra LAG midlerne.

6. Besøg fra Stevns

Den 22. august havde vi besøg fra Stevns Landsbyforum. Vi arrangerede en tur rundt i kommunen og besøgte bl. a. Mjels Pumpehus. Blandt de ting de blev inspireret af og tog med hjem, var de lokale udviklingsplaner, men også de initiativer der er sat i gang omkring varmforsyning udenfor de kollektive forsyningsområder.

7. Fællesmøde med Landsbyer

I oktober inviterede vi landsbyerne til fælles møde i Naturcentret. Det var tanken, at Landdistriktskoordinator Karin Lorenzen Kjærgaard skulle orientere om verdiskabelse for landsbyerne i forbindelse med opsætning af VE anlæg. Karin meldte desværre afbud i sidste øjeblik på grund af sygdom, men programmet blev gennemført med de tilstedeværende ressourcer. Anne Branderup Projekt Zero deltog også i mødet.

Den 22. januar indbød vi til nytårskur i Adsbøl klubhus. Borgmester Erik Lauritsen gav på mødet en status på kommuneplanen og nyt om sol- og vindmølleparker, samt varmforsyning i områder der er udenfor kollektive varmforsyningsområdet. Karim Lorenzen Kjærgaard orienterede om hvordan man i Tønder lægger vægt på at VE- projekter skal bidrage både til kommunens og landsbyernes udvikling.

8. Als-Fyn forbindelsen

Als Fyn forbindelsen har hyret KRAKA Advisory til at gennemføre en analyse af, om en fast forbindelse mellem Fyn og Als kan gøre os miljømæssig bæredygtig. Vi blev inviteret med til at deltage i arbejdet som en interessegruppe. Møderne holdes alle i København. Vi har takket nej til at deltage, idet vi ikke har tilstrækkelig ressourcer til at deltage i det første møde. Carl Erik Maae fra sekretariatet er vores kontaktperson til analysearbejdet og han har sendt både spørgsmål og relevante materialer videre til landsbylaugene.

9. Muldtoiletter

9.1 Baggrund for etablering af muldtoiletter:

I oktober 2022 blev alle landsbylaugs bestyrelser inviteret til møde - fordelt på fem møder - med repræsentanter for forvaltningen, udvalget for Bæredygtighed og Landdistrikter (UBL) samt Landsbyforums bestyrelse.

Formålet var at få en status på de lokale udviklingsplaner for landsbylaugene og drøfte, hvad man evt. kunne hjælpe de enkelte laug med fremadrettet.

To emner var meget fremherskende – varmforsyning og manglende toiletfaciliteter i naturen.

Landsbyforum påtog sig opgaven med at finde løsninger i form af opsætning af muldtoiletter på ét af udfordringerne med turister, der besøger sig i naturen og gør de lokale "trætte af turister".

9.2 Erfaringer vedr. etablering:

Landsbyforums erfaringer med den lokale myndighedsbehandling er, at den har virket tung og langsom og gjort det næsten umuligt at opnå tilladelse til opstilling af muldtoiletter – specielt hvad angår nedsivningstilladelse.

Dermed vil det blive vanskeligere at nå målet om øget turisme, hvor ønsket iflg. borgmesteren er, at kommunen går fra en 10. til en 5. plads på landets turistskala.

For fire år siden gjorde Sønderborg Kommune sig nogle erfaringer med opstilling af fire muldtoiletter forskellige steder. Det har været en succes og ikke har medført nogen form for problemer. På indersiden af døren på disse toiletter orienterer kommunen om, hvad et muldtoilet er – og om det kan forurene.

9.3 Nedenfor teksten fra opslaget:

"Hvad er et muldtoilet?"

Et muldtoilet kan kort beskrives som et komposttoilet. Toilettet placeres over et hul i jorden, hvor der kan tilsættes savsmuld. Herefter vil efterladenskaberne omdanne sig til kompost på den helt naturlige måde. Toilettet er uden afløb, vand og strøm, og toilettet er åbent hele året.

Kan muldtoilettet forurene grundvandet?

Det korte svar er nej. For det første er nedsivningen af næringsstoffer fra et enkelt muldtoilet i sig selv meget begrænset. Næringsstofferne fra muldtoilettets efterladenskaber omdannes til kompost ved biologisk nedbrydning, hvilket mindsker mængden af kvælstof, der kan sive ned i grundvandet. Endelig er der tykke lerlag over grundvandsmagasinet, som beskytter drikkevandet mod forurening med næringsstoffer og bakterier. Da borerne samtidig ligger i en god afstand fra toilettet, vil evt. forurening fra muldtoilettet for længst være nedbrudt, inden den når borerne."

Ud fra ovenstående kan man klart se, hvad et muldtoilet reelt er – et komposttoilet, hvor naturen selv klarer omsætningen.

Forhåbentlig kan dette medføre en hurtigere og smidigere sagsbehandling, så der skabes mulighed for opstilling af flere muldtoiletter til gavn for både beboere og turister, der færdes i landområderne.

10. Gule veste/forårsrengøring

Det er dejligt, at vi i Sønderborg kommune siden 2015 hvert forår har haft mulighed for afholdelse af affaldsindsamling i alle landsbylaug med støtte fra SONFOR og kommunen. SONFOR spillede en hovedrolle ved opstart af ordningen og har siden ydet et årligt økonomisk tilskud til de udgifter, som laugene har haft i forbindelse med "forårsrengøringen".

De enkelte landsbylaug fastlægger selv datoen, og hvis de har behov for hjælp til afhentning af alt det indsamlede affald, kan man kontakte kommunens entreprenøraftdeling for vejdrift – og mange tak for denne håndsækning.

I Landsbyforum har vi konstateret, at adskillige landsbylaug har efterspurgt sikkerhedsveste til indsamlerne. Derfor har Landsbyforum ansøgt udvalget for Bæredygtighed og Landdistrikter om økonomisk støtte til indkøb af veste.

Udvalget har bevillet os midler til at indkøbe 350 stk. veste. Vestene har fået et fornemt tryk på forsiden med SONFORs logo og med teksten: '*Landsbyforum – vi tager skraldet*' på ryggen. Trykkearbejdet er flot og professionelt udført af FGU-Sønderborg.

Disse årlige affaldsindsamlinger medfører, at vi fra landsbylaugenes side kan være stolte af vores indsats, der medfører, at vores områder fremstår indbydende – noget der ofte bemærkes af både lokale og især af gæster, der kommer hertil.

En stor sidegevinst ved disse arrangementer er den sociale side. Her mødes landsbyborgere og følges med både nære- og mere ukendte naboer – oftest også med et efterfølgende hyggeligt samvær som tak for indsatsen.

11. Fællesvarmeløsninger

Byrådet har besluttet at stifte et varmeselskab i landdistrikterne, der skal tage sig af udrulning af fælles varmeløsninger i landsbyerne. Her er især tale om de landsbyer, der er screenet via CoHeat-projektet og har potentialer for lokale varmeløsninger. Etablering af et nyt varmeselskab blev fremsat som et ønske fra landsbyerne, som blev italesat på statusmøderne for de lokale udviklingsplaner i oktober 2022.

12. LAG Sønderborg Aabenraa

LAG Sønderborg-Aabenraa er en forening, der med midler fra EU-landdistriktsprogram vil støtte udvikling af erhvervslivet, job, aktiviteter, kultur og naturoplevelser i landdistrikterne med fokus på bæredygtighed med henblik på at øge bosætningen i landdistrikterne.

Indsatsområder og mål:

- Fremtidens erhverv i landdistrikterne
- Natur og Kulturoplevelser
- Fællesskaber og bosætning

Læs mere om LAGéns arbejde [HER](#).

Henning Wendelboe har et sæde i bestyrelsen, hvor han repræsenterer Landsbyforum.

Tak for samarbejdet i året 2023

Landsbyforum